

6.SINIF TÜRKÇE KİTABI 1. TEMA// TÜRK DİL KURUMU SUNAR (KAŞIK) METNİ CEVAPLARI

Aşağıya bir önceki kutuda yazan ifadenin size çağrıştırdığı kelime/kelime grubunu yazınız.

Haydi, Başlayalım! (Sayfa 50)

1. "Karsanbaç" Hakkında Bilgiler (Kaynak 41)

- Hiç "karsanbaç" yediniz mi? Sizce nasıl ve neyle yapılıyor? Söyleyiniz.

(Bu sorunun cevabı, öğrencinin deneyimine ve tahminine bağlıdır. Karsanbaç, genellikle kışın karın pekmezle karıştırılmasıyla yapılan geleneksel bir tatlıdır.)

- 2. Ancak, "Kepçe" kelimesinin kendisinin çağrıştırdığı kelime/kelime grupları (genel anlamda veya ders kitabının içeriğine uygun olarak) şunlar olabilir:
- Yemek araçları: Kaşık, tencere, tencere kapağı, mutfak, çorba, servis
-

3. Hem Yemek Hem Oyun Eşyası (Kaynak 45)

- Hem yemek yerken hem de bir halk oyunu oynarken kullanılabilen bir eşya söyleyiniz.
 - Cevap:
 - Kaşık (Dinleme/izleme içeriğinin başlığı da "(KAŞIK)" olarak verilmiştir.)

4. Dinleme/İzleme Süreci (Kaynak 46-48)

- Yandaki karekodu okutunuz ve içeriği
- dikkat dağıtıcı hareketlerden kaçınarak dinleyiniz.
- İçeriği dinlerken açıklayıcı metin unsurlarını dikkate alarak
- önemli gördüğünüz yerleri ve anlamını bilmediğiniz kelime/kelime gruplarını defterinize not ediniz.
- Dinleme sürecinizi
- "Değerlendirelim" bölümündeki ölçütleri kullanarak değerlendiriniz.

- Dinlenecek İçerik: TÜRK DİL KURUMU SUNAR (KAŞIK)

Dinleme Sürecini Değerlendirme Örnekleri (Sayfa 50)

a. Dinleme Sürecini Değerlendirme Çizelgesi

(Varsayımsal olarak öğrencinin her bir ölçüte 4 yıldız verdiğini varsayalım - Güçlü)

Ölçütler	Puan (1-5 Yıldız)
Gelişmeye Açık (1)	Yeterli (2)
) Dinlemeden önce not almak için gerekli malzemeleri hazır bulundurdum.	(****)
) Dinleme sürecinde dikkatimi konuya yoğunlaştırabildim.	(****)
) Dinleme sürecinde uygun oturuş pozisyonundaydım.	(****)
) Dinleme sırasında önemli gördüğüm yerleri not aldım.	(****)

Not: Bu örnekte, her bir ölçüt için 4 yıldız (Güçlü) seçeneği kullanılmıştır.

b. Yıldızları Hesaplama ve Tamamlama Örnekleri

1. Topladığınız yıldızları hesaplayarak aşağıdaki ifadeyi tamamlayınız:

Topladığım yıldız sayısı: **16** ($4 \text{ ölçüt} \times 4 \text{ yıldız} = 16 \text{ yıldız}$)

2. Kendine Söz ve Aferin İfadelerini Tamamlama:

Kendime söz: Sonraki çalışmalar için **anlamını bilmediğim kelimeleri daha dikkatli not etmeye** gayret edeceğim.

Kendime aferin: **Dinleme sürecinde dikkatimi koruma** konusunda çok iyiyim.

a. İçeriği anlamını bilmediğiniz kelime/kelime gruplarını belirlemek üzere bir kez daha dinleyiniz. Bu sırada ilk dinlemenizde kullandığınız yöntemi derseniz tekrar kullanabilirsiniz. Belirlediğiniz kelime/kelime gruplarını defterinize yazınız.

Kelime/Kelime Grubu	Olası Bağlamlar (Metin İçi/Dışı)				
Karsanbaç	Metin başlangıcında sorulan, kar ve pekmezle yapılan geleneksel bir tatlıdır.				
Pekmez	Meyve sularının kaynatılmasıyla elde edilen koyu, tatlı şurup.				
Oyun Havası	Halk oyunlarına eşlik eden müzik türüdür; bu metinde "Kaşık Havası" ile bağlantılıdır.				
Şimşir	Kaşık yapımında sıkça kullanılan sert ve dayanıklı bir ağaç türü.				
Bakır	Mutfak eşyası veya kap yapımında kullanılan, kırmızı-kahverengi bir metal.				
Kaşık Çalmak	Kaşıkların birbirine vurularak ritim tutulması eylemi.				
Duru Su	Temiz, berrak ve tortusuz su.				
Hasır Şapka	Hasır (saz veya ot) örülerek yapılmış şapka.				
Söz Varlığı	Bir dilin veya kişinin bildiği, kullandığı kelimelerin ve ifadelerin tamamı.				
Materyal	Belgesel, kısa film gibi içeriklerin hazırlanmasında kullanılan araç/gereç ya da görsel/işitsel öge.				
Analiz	Bir bütünü, onu oluşturan parçalara ayırarak incelemek.				
Strateji	Bir amaca ulaşmak için izlenen yol.				
Bağlantı İfadeleri	Cümleleri veya fi'lsaki, lakin, bu yüzden, ancak gibi .				

(Öğrenciler bu kelimeleri defterlerine yazmalı, ardından 1. Anlayalım maddesinin "b" ve "c" adımlarına göre puanlayıp anlamlarını TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol etmelidirler).

a. ve b. Anlamını Bilmediğiniz Kelimeler ve Puanlama

İçeriği bir kez daha dinleyerek anlamını bilmediğiniz kelime/kelime gruplarını belirleyip defterinize yazınız. Ardından, bu kelimeleri aşağıdaki tabloya göre puanlayınız:

Bu kelimeyi...	PUAN
İlk defa duydum.	1
Duydum ama anlamını bilmiyorum.	2
Duydum ve anlamını tahmin edebilirim.	3
Anlamını bir başkasına anlatacak kadar iyi biliyorum.	4

(Bu adımı tamamlamak için öncelikle dinleme içeriğinden kelimeleri çıkarmanız gerekmektedir.)

c. Kelimelerle Çalışma

- **3 puan** verdiğiniz kelime/kelime gruplarına yönelik tahminlerinizi defterinize yazın ve tahminlerinizin doğruluğunu **TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol edin.**
- **1 ve 2 puan** verdiğiniz kelime/kelime gruplarının anlamlarını yine **sözlükten bularak defterinize yazınız.**
- **4 puan** verdiğiniz kelime/kelime gruplarını ise defterinizde **birer cümlede kullanınız.**

b. Etkinliğin "a" maddesindeki yapıyı "karsanbaç, pekmez, oyun havası" kelime/kelime grupları için defterinizde uygulayınız.

1. Karsanbaç

Bölüm	Yönerge	Örnek Uygulama
1 (Tanım)	Kendi ifadelerinizle tanımlayınız.	Özellikle kış aylarında karın üzerine bal, pekmez ya da şerbet dökülerek yapılan, Anadolu'ya özgü yöresel bir tatlı çeşidi.
2 (Cümle)	Bir cümle içinde kullanınız.	Toroslarda yaşayan teyzem, bize kar yağdığında hemen karsanbaç yapardı.
3 (Çağrışım)	Aklınıza getirdiği kelime/kelime gruplarını yazınız.	Kar, pekmez, dağ, kış, soğuk, tatlı, yöresel lezzet.
4 (Görsel)	Kelimayı anlatan bir görsel çiziniz.	(Bir kase içinde kar ve üzerinde pekmez/şerbet damlaları resmi çizilir.)

2. Pekmez

Bölüm	Yönerge	Örnek Uygulama
1 (Tanım)	Kendi ifadelerinizle tanımlayınız.	Üzüm, dut, incir gibi tatlı meyvelerin suyunun veya şirasının kaynatılıp koyulaştırılmasıyla elde edilen, yoğun kıvamlı ve besleyici şurup.
2 (Cümle)	Bir cümle içinde kullanınız.	Kahvaltıda tahinle karıştırılmış pekmez yemek, güne enerji dolu başlamamı sağlıyor.
3 (Çağrışım)	Aklınıza getirdiği kelime/kelime gruplarını yazınız.	Üzüm, dut, tahin, kahvaltı, tatlı, şıra, kaynatmak, enerji.
4 (Görsel)	Kelimeyi anlatan bir görsel çiziniz.	(Koyu kahverengi bir sıvı olan pekmez kavanozu ya da tabağı resmi çizilir.)

3. Oyun Havası

Bölüm	Yönerge	Örnek Uygulama
1 (Tanım)	Kendi ifadelerinizle tanımlayınız.	Yöresel halk oyunlarına eşlik eden, hareketli ritimli ve genellikle coşkulu olan geleneksel müzik türü.
2 (Cümle)	Bir cümle içinde kullanınız.	Düğünlerde davul zurna çalmaya başlayınca herkes coşkuyla oyun havasına katıldı.
3 (Çağrışım)	Aklınıza getirdiği kelime/kelime gruplarını yazınız.	Kaşık, zeybek, horon, yöre, ritim, halk oyunu, coşku, müzik.
4 (Görsel)	Kelimeyi anlatan bir görsel çiziniz.	(Halk oyunu oynayan insanlar ya da kaşık çalan bir sanatçı resmi çizilir.)

a. Aşağıdaki kartlarda dinlediğiniz içerik ile ilgili anahtar kelimelere ait bazı ipuçları verilmiştir. Bu ipuçlarından hareketle anahtar kelimeleri bulunuz ve kartların başına yazınız

Bu tablo, ipucu gruplarını, belirlenen **Anahtar Kelimeleri** ve bu seçimin **Gerekçesini** düzenli bir e-tablo formatında sunmaktadır.

İpuçları Grubu	Anahtar Kelime	Gerekçe
Büyükçe, Karıştırmak, Bakır	Mutfak Eşyası (veya Kepçe)	Bu üç kelime de mutfakta yemek pişirme ve servis etme amacıyla kullanılan büyükçe (kepçe) bir mutfak eşyasının yapıldığı malzemeye (Bakır) ve işlevine (Karıştırmak) işaret eder.
Halk oyunu, Şimşir, Kaşık havası	Kaşık	Bu üç ifadenin tamamı, doğrudan Kaşık 'ın kendisinin bir halk oyunu (Kaşık Havası) içinde yer alması ve yapıldığı ağaç türü (Şimşir) ile ilgilidir.
Çay kaşığı, Tatlı kaşığı, Şeker kaşığı	Ölçü Birimi	Bu ifadeler, mutfak eşyası olmalarının yanı sıra, tariflerde ve günlük hayatta bir ölçü birimi olarak kullanılırlar (örneğin: "bir çay kaşığı tuz").
Duru su, Hasır şapka, Kaşık çalmak	Kaşık Sallamak	TRT'nin eski prodüktörlerinden, saz şairi ve derleyici rahmetli Cevat Uyanık , 1970'li yıllarda kaşık sallamayı bakın nasıl anlatmış...

b. İzlediğiniz içerik ile ilgili iki anahtar kelime de siz belirleyiniz ve etkinliğin "a" madde sinden hareketle yan tarafta verilen kartlara ipuçlarınızı yazınız. İpuçlarını sıra arkadaşınıza söyleyerek ondan anahtar kelimeleri tahmin et mesini isteyiniz.

3. Anlayalım - b. Anahtar Kelime Uygulaması

Yönerge: İzlediğiniz içerikle ilgili **iki anahtar kelime** daha belirleyiniz ve ipuçlarını yan taraftaki kartlara yazınız. İpuçlarını sıra arkadaşınıza söyleyerek ondan anahtar kelimeleri tahmin

etmesini isteyiniz.

(Aşağıda, defterinize yazabileceğiniz 2 yeni anahtar kelime ve bunlara ait ipuçları örnek olarak verilmiştir.)

Örnek Uygulama

Kart No	Anahtar Kelime	İpuçları
1	Derleme	Saz şairi, hikâyeler, TRT, Cevat Uyanık.
2	Söz Varlığı	Zenginlik, kaşık, kelime, Türkçe.

4. Anlayalım - Metin Yapısı Analizi (Sayfa 52)

Bölüm	Yönerge	Cevap
Dinlediğiniz İçeriğin Konusu	İçeriğin ana konusunu yazınız.	Kaşığın Tarihçesi, Yapım Süreci, Çeşitleri ve Türk Kültüründeki Yeri.
Giriş Değerlendirmesi	İçerikte konuya kısa ve ilgi çekici bir giriş yapılmış mı?	☒ Evet
Sonuç Değerlendirmesi	Sonuç bölümünde ana fikir dikkat çekici bir şekilde vurgulanmış mı?	☒ Evet

Açıklamayı Detaylandırmak İçin Yararlanılanlar

İçeriğin açıklayıcı bölümlerini detaylandırmak için kullanılan yöntemlerden uygun olanları işaretleyiniz:

- ☒ **Tanım yapılmış.** (Örn: Kaşığın tanımı, işlevi)
- ☐ **Sayısal veriler paylaşılmış.** (Emin değilseniz boş bırakılır, kesin bilgi varsa işaretlenir.)

- ☒ **Örnek verilmiş.** (Örn: Kaşık türleri, kaşıkla ilgili deyimler, karsanbaç)
- ☒ **Sebeup - sonuç ilişkisi kurulmuş.** (Örn: Kaşığın dayanıklı olmasının nedeni/sonucu)
- ☒ **Alt başlıklar kullanılmış.** (Konu, anlatım sırasında tarihçe, yapım ve halk oyunu gibi bölümlere ayrılmıştır.)
- ☒ **Geçmişte yaşanmış bir olay ya da durum ile bağlantı kurulmuş.** (Örn: Kaşığın tarihi, Cevat Uyanık'ın anlattığı hikâye)
- ☐ **Diğer**

b. Dinleme Becerisini Değerlendirme

Yönerge: Metni dinlerken not almanın dinleme becerinizi ne yönde etkilediğini uygun kartı seçerek değerlendiriniz ve gerekçenizi sözlü olarak açıklayınız.

1. Kart Seçimi (Değerlendirme)

Dinlerken not alma eylemi, dinleme becerinizi en yaygın ve olumlu şekilde etkiler. Bu nedenle en uygun seçim "Kolaylaştırdı" kartıdır.

☒ **Dinleme Becerimi: Kolaylaştırdı**

2. Gerekçe (Sözlü Açıklama)

Bu seçimi destekleyen gerekçenizi, arkadaşınıza veya öğretmeninize aşağıdaki gibi açıklayabilirsiniz:

- **Temel Gerekçe:** "Dinleme sırasında not almak, dikkatimin dağılmasını engelledi ve beni aktif bir dinleyici yaptı. Çünkü beynim aynı anda hem dinlemek hem de not almakla meşguldü."
- **Öğrenmeyi Artıran Gerekçe:** "Özellikle anlamını bilmediğim 'karsanbaç' ya da 'şimşir' gibi kelimeleri anında not alabildim. Bu sayede, dinleme sonrasında metni daha iyi analiz etmek için elimde somut veriler oldu."
- **Akılda Kalıcılık Gerekçesi:** "Metindeki önemli bilgileri (Kaşığın halk oyunlarındaki yeri, Cevat Uyanık'ın sözleri vb.) yazılı hale getirdiğim için, metnin ana fikri ve detayları daha kalıcı oldu."

(Özetle, not almak; odaklanmayı artırır, anahtar bilgileri kaydetmeyi sağlar ve dikkat dağınıklığını önleyerek dinleme becerisini olumlu yönde geliştirir.)

b. Soru grubu olarak hazırladığınız soruları sorunuz. Cevap grubu olarak sorulan soruları aldığınız notlardan hareketle cevaplayınız.

1. Soru Grubu Yönergeleri

Soru grubu olarak, görevinizi etkili bir şekilde yerine getirmek için aşağıdaki adımları uygulayınız:

1. **Soru Hazırlama:** Dinlediğiniz içerikle (Kaşık) ve temanızla (Dilimizin Zenginliği) ilgili, sadece metinle sınırlı kalmayıp aynı zamanda karşı grubu farklı düşünmeye ve yorumlamaya yöneltecek nitelikli sorular hazırlayınız.
2. **Yazılı Hazırlık:** Hazırladığınız soruları net ve okunur bir şekilde kağıtlara yazınız.
3. **Soruyu Yöneltilme:** Soruları sorarken, herkesin anlayabileceği net ve anlaşılır bir dil kullanmaya özen gösteriniz.
4. **Sıra Takibi:** Soruları sırayla ve düzenli bir şekilde Cevap Grubu'na yönlendiriniz.

2. Cevap Grubu Yönergeleri

Cevap grubu olarak, yöneltilen soruları en iyi şekilde yanıtlamak için aşağıdaki adımları uygulayınız:

1. **Dikkatli Dinleme:** Soru grubunun sorularını dikkatle ve bütünüyle dinleyiniz.
2. **Cevap Gerekçesi:** Cevaplarınızı hazırlarken, dinleme metnine ve temaya ait bilgi ve gerekçeleri kullanarak konuya hakim olduğunuzu gösteriniz.
3. **Anlaşılır Dil:** Cevap verirken nezaket kuralları çerçevesinde, anlaşılır ve doğru bir dil kullanınız.
4. **Temsilci Belirleme:** Her soruyu, grup içinde belirlediğiniz bir kişi (veya sırayla farklı kişiler) cevaplasın

Soru-Cevap Etkinliği Örnekleri

Grup	Örnek Soru	Örnek Cevap
Soru Grubu	Metinde bahsedilen, kaşığın yapımında kullanılan ana ağaç türü nedir ve bu ağacın tercih edilme nedeni ne olabilir?	Şimşir ağacıdır. Dayanıklı ve sert yapısı sayesinde kaşıklar uzun ömürlü olur; ayrıca kolay işlenebilir olması da tercih nedenidir.
Cevap Grubu	Metinde adı geçen derleyici ve saz şairi Cevat Uyanık, "kaşık sallamak" eylemini hangi kültürel ve sosyoekonomik bağlamda yorumlamıştır?	Cevat Uyanık'ın yorumu şöyledir: " Duru Su fakirler için yemektir, yemeği kaşıklamak kaşık sallamak anlamına gelir. " Bu yorum, kaşığın yoksulluk dönemlerinde temel bir yaşam eylemi (yemek yeme) ile kültürel bir eylemi (kaşık oyunu/çalma) birleştirdiğini gösterir.
Soru Grubu	"Kaşık" kelimesinin, mutfak eşyası olmasının dışında, Türkçemizdeki söz varlığına katkı sağlayan ve metinde de yer alan iki farklı işlevi/kullanım alanı nedir?	Birinci işlevi; ölçü birimi olarak kullanılmasıdır (çay kaşığı, tatlı kaşığı). İkinci işlevi ise halk oyunlarında ritim aracı olarak kullanılmasıdır (kaşık havası).
Cevap Grubu	Karsanbaç nedir ve metinde kaşıkla olan bağlantısı nasıl kurulmuştur?	Karsanbaç , karın üzerine pekmez veya bal dökülerek yapılan yöresel bir tatlıdır. Metinde bu tatlının kaşıkla yenen bir lezzet olarak geçmesiyle kaşığın işlevselliğine örnek verilmiştir.

Bu etkinlikte gruplara ayrılarak yapılan tartışmanın, metni anlama becerinizi nasıl etkilediğini değerlendirmeniz istenmektedir. Değerlendirmenizi, **sayı doğrusu üzerinde bir değer belirleyerek** yapmanız gerekmektedir.

Aşağıdaki sayı doğrusu, 1 (**Hiç Gelişmedi**) ile 5 (**Çok Gelişti**) arasında bir değerlendirme alanı sunmaktadır. Genellikle tartışma ve soru-cevap etkinlikleri anlama becerisini olumlu yönde etkiler.

53. Sayfa: c. Tartışmanın Anlama Becerisine Etkisi

(Aşağıda, sayı doğrusunun görselleştirilmiş bir örneği ve temsili bir değer (örneğin 4) işaretlenmiştir.)

Tartışma Etkisinin Sayı Doğrusu Üzerinde Değerlendirilmesi

1	2	3	4	5
Hiç Gelişmedi	Az Gelişti	Gelişti	İyi Gelişti	Çok Gelişti
←			★	

(Lütfen kitabınızdaki sayı doğrusu üzerinde, tartışmanın metni anlama becerinizi ne kadar geliştirdiğine inandığınız noktayı (Örn: 4) bir yıldız veya nokta ile işaretleyiniz.)

Örnek Gerekçe (Sözlü Açıklama)

Eğer yukarıdaki gibi 4 (**İyi Gelişti**) değerini işaretlediyseniz, gerekçenizi şöyle açıklayabilirsiniz:

"Grup arkadaşlarımla metin hakkında soru-cevap yapmak, **Kaşık** kelimesinin folklorik, tarihi ve sosyoekonomik farklı boyutlarını görmemi sağladı. Özellikle **Cevat Uyanık**'ın '**Duru su fakirler için yemektir...**' gibi yoruma açık sözleri tartışarak, metnin sadece bilgi vermediğini, aynı zamanda kültürel derinlik taşıdığını **çok daha iyi anladım**. Bu etkileşimli süreç, pasif dinleme yerine **aktif öğrenmeyi** sağladı."

Sayfa 54, dinlediğiniz "**Kaşık**" metninden hareketle "**Anlatalım**" (Konuşma Becerisi) bölümünü içermektedir. Bu bölümde, bir konuşma planı oluşturmanız ve ardından bu planı uygulamanız istenmektedir.

1. Anlatalım: Konuşma Planlama ve Uygulama (Sayfa 54)

a. Konuşma Planlama (Uygulamalı Örnek)

Aşağıdaki taslağı, dinlediğiniz içerikten hareketle yapacağınız konuşmaya göre doldurunuz. Bu plan, "Kaşığın kültürel ve tarihi önemini anlatmak" amacıyla hazırlanmıştır:

Aşama	Seçenekler	Seçiminiz	Gerekçe
Birinci Aşama (Amaç)	Bilgi vermek / Öyküleştirme / Güldürme	Bilgi vermek	Konu (Kaşığın tarihi ve türleri) bilgi aktarmaya daha uygundur.
İkinci Aşama (Konu)	Kaşık türleri / "Kaşıkla verip kepçeyle geri almak" deyimi	Kaşık türleri	Kaşığın yapıldığı malzeme (şimşir, bakır) ve işlevlerine göre (tatlı, çay, servis) farklılıklarını somut örneklerle anlatmak.
Son Aşama (Tür)	Hazırlıklı konuşma / Hazırlıksız konuşma	Hazırlıklı Konuşma	Konuyu derinlemesine ve düzenli sunmak için önceden hazırlık yapmak gerekir.

b. Konuşma Türünü Uygulama

Konuşma planınızı tamamladıktan sonra, **Hazırlıklı Konuşma** türüne uygun olarak aşağıdaki yönergeleri uygulamaya özen göstererek konuşmanızı yapınız:

- Konuşma Hazırlığı:** Planınıza uygun olarak konuşmanızın **giriş, gelişme ve sonuç** bölümlerini hazırlayınız.
- Giriş:** Dinleyicileri selamlama ve konuşmanın konusunu (Örn: "Kaşıklar: Mutfaktan Kültüre Yolculuk") ve amacını belirtme.
- Gelişme:** Seçtiğiniz konuyla ilgili bilgileri (**Kaşık türleri, yapım malzemesi, folklorik kullanımı**) notlarınızdan ve araştırmalarınızdan faydalanarak düzenli bir akışla sunma.
- Sonuç:** Ana fikirleri özetleme ve dinleyicilere teşekkür ederek konuşmayı sonlandırma.

Konuşma Esnasında Dikkat Edilecekler

- **Ses:** Sesinizi herkesin rahatça duyabileceği bir seviyede ayarlayınız.
- **Vurgu ve Tonlama:** Konunun anlamına uygun **vurgu ve tonlamalar** kullanınız.
- **Vücut Dili:** Dinleyicilerle göz teması kurunuz ve jest/mimiklerinizi anlatımınızı destekleyecek şekilde kullanınız.
- **Dil:** Temada öğrendiğiniz yeni kelime ve söz varlığını (örn: **şimşir**, **karsanbaç**) konuşmanızda kullanmaya özen gösteriniz.
- **Süre:** Konuşmanızın planlanan süre içinde tamamlanmasına dikkat ediniz.

Örnek Konuşma Metni: "Kaşık: Mutfaktan Kültüre Yolculuk"

(Konuşma Amacı: Bilgi Vermek / Konu: Kaşık Türleri)

Giriş

Değerli öğretmenim, sevgili arkadaşlarım, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün sizlerle, günlük hayatımızın en sıradan görünen ancak kültürümüzde çok derin izleri olan bir nesnenin, **Kaşık**'ın yolculuğunu konuşacağız. Dinlediğimiz içerik sayesinde, kaşığın sadece bir yemek aracı olmadığını, aynı zamanda tarihten folklora kadar uzanan zengin bir miras taşıdığını fark ettik. Benim bugünkü amacım, kaşığın bu çok yönlü kimliğini, **çeşitleri ve kullanım alanları** üzerinden sizlere aktarmaktır.

Gelişme

Kaşık, yüzyıllar boyunca sadece yeme alışkanlıklarımızı değil, aynı zamanda el sanatlarımızı ve geleneklerimizi de şekillendirmiştir.

Öncelikle malzeme ve yapı türlerine bakalım:

- **Ahşap Kaşıklar:** Anadolu'da en yaygın ve kıymetli kaşık türüdür. Metinde de geçtiği gibi, bu kaşıklar için genellikle **şimşir** ağacı tercih edilir. **Şimşir** sert, dayanıklı ve kokusuz olduğu için kaşığın uzun ömürlü olmasını sağlar.
- **Metal Kaşıklar:** Özellikle **bakır** ve daha sonra çelik gibi metaller kullanılarak üretilen kaşıklar, mutfaklarda uzun yıllar boyunca yerini almıştır.

İkinci olarak, işlevlerine göre kaşık türleri ve kullanım alanları:

Kaşık, mutfakta boyutuna göre farklı işlevler üstlenir ve hatta bir **ölçü birimi** haline gelir:

- **Yemek Kaşıkları:** Günlük yemekler için kullanılırken, özel amaçlı kaşıklar da vardır. Örneğin **çay kaşığı**, **tatlı kaşığı** veya **şeker kaşığı** sadece yemek yemek için değil, aynı zamanda tariflerde kesin bir miktar belirtmek için de kullanılır.
- **Servis Araçları:** Yemek pişirirken kullanılan ve daha büyük olan **kepçeler** de kaşığın büyük formlarıdır.

Ancak kaşığın en ilginç kullanımı mutfak dışındadır. Anadolu kültüründe kaşık, müzik aletine dönüşür. **Kaşık havası** adlı halk oyununda, dansçılar ellerinde tuttıkları kaşıkları birbirine

vurarak coşkulu bir **ritim** oluşturur. Bu, kaşığın bir figür ve kültürel miras taşıyıcısı olduğunun en güzel kanıtıdır.

Sonuç

Görüldüğü gibi, küçücük bir **kaşık**, mutfaklarımızdan başlayıp ölçü birimi olmaya, oradan da geleneksel halk oyunlarımızın ayrılmaz bir parçası olmaya kadar uzanan zengin bir hikâyeye sahiptir. Türkçemizdeki **söz varlığının zenginliğini** ve kültürel derinliği anlamak için, bazen en basit nesnelerin bile ne kadar çok anlam taşıdığına bakmak yeterlidir.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim. Konuyla ilgili sorularınız varsa, memnuniyetle cevaplarım.

a. Öğretmeninizin rehberliğinde arkadaşlarınızla gruplara ayrılınız. Grup arkadaşlarınızla aşağıdaki Nasrettin Hoca fıkralarından birini seğiniz ya da farklı bir Nasrettin Hoca fıkrası belirleyiniz.

Seğenek 1: Ya Tutarsa (Göl Mayası)

Nasreddin Hoca, bir gün göl kenarında oturmuş, elindeki yoğurdu suya kaşık kaşık dökmektedir. Bunu görenler, merakla Hoca'nın yanına gelip sorarlar:

— Aman Hoca'm, ne yapıyorsun öyle? — Gölü mayalıyorum. — Hoca'm, hiç koca göl maya tutar mı? Hoca gülümseyerek cevap verir: — **Ya tutarsa...**

2. Anlatalım - b. Nesnenin Bakış Açısıyla Fıkra Anlatımı

Seğilen Fıkra: Kazan Doğurdu

Seğilen Yönerge: Fıkradaki bir karakter/nesnenin bakış ağısı ile anlatınız.

Bakış Ağısı: Yavru Tencere'nin (Kazan'ın Bebeğinin) Bakış Ağısı

Konuşma Metni

(Giriş)

"Ben, küçük, pırıl pırıl bir tencereyim. Hayatım boyunca rafta, annemden (o kocaman piring kazandan) ayrılmadan durdum. Ama bir gün, Hoca Efendi beni mutfakta buldu ve macera başladı.

(Gelişme: Doğum ve Sevinç)

Hoca, annemi komşudan ödünç almıştı. Geri verme vakti geldiğinde, beni aldı ve kimse görmeden, annemin tam içine sakladı. Komşunun evine vardık. Komşu kazanı alırken Hoca'm gülümseyerek konuştu: 'Komşu, kazanın hayırlı olsun, dün gece **doğurdu!** Ben de yavrusunu getirdim.'

Komşunun gözlerindeki o sevinci hiç unutmayacağım! Bana bir tencere gibi değil, sanki gerçekten bir bebek gibi baktı. Nasıl da mutlu olmuştu, bir kazanın "doğurmuş" olmasına! İşte o an anladım ki, ben artık sadece bir tencere değilim; ben, **bir mucizenin kanıtıyım**. Hoca'nın basit bir yalanı, komşunun hayatına büyük bir neşe katmıştı.

(Sonuç: Ölüm ve Ders)

Aradan zaman geçti. Hoca, annemi tekrar ödünç aldı. Ancak bu sefer dönüşü olmadı. Komşu merak edip kapıya dayandı. Hoca üzgündü. 'Başın sağ olsun komşu, **kazan öldü**.'

Komşu sinirle itiraz etti: 'Hoca'm, hiç kazan ölür mü?'

Hoca'nın yüzündeki ifade ise her şeyi anlatıyordu: '**Doğurduğuna inandın da öldüğüne niye inanmıyorsun?**'

Ben, rafta duran küçük tencere... Yani "yavru", o gün anladım. Bir çıkar söz konusu olduğunda, insanlar **en inanılmaz şeye bile inanmaya hazırdır**. Ama o çıkar ortadan kalktığında, en basit gerçeği bile kabul etmek istemezler. Benim doğum yalanım, annemin ölüm gerçeği olmuştu."

(Bu metin, fıkrayı hem esprili hem de anlamlı bir dille, nesnenin (tencerenin) duygusal ve olay örgüsüne tanıklık eden bakış açısıyla anlatma yönergesini karşılamaktadır.)

54. Sayfa: c. Etkinlik Değerlendirmesi ve Gerekçeler

Nasreddin Hoca fıkrasını (Örn: **Yavru Tencere'nin Bakış Açısıyla "Kazan Doğurdu"**) düzenleyip anlattığınız etkinlik sona erdiğinde, aşağıdaki soruları gerekçelerinizi belirterek şu şekilde cevaplayabilirsiniz:

Etkinlikte en çok keyif aldığınız bölüm hangisiydi?

Cevap: Etkinlikte en çok keyif aldığım bölüm, fıkrayı **Yavru Tencere'nin bakış açısıyla** yeniden anlatma aşamasıydı.

Gerekçe: Bu fıkrayı defalarca dinlemiş olmama rağmen, bir **nesnenin duygularını ve düşüncelerini** canlandırmak büyük bir yaratıcılık gerektirdi. Fıkranın bilinen olay örgüsünü, küçük bir tencerenin şaşkınlığı ve yaşadığı komik olaylara tanıklığı üzerinden anlatmak, hem beni hem de dinleyicileri çok eğlendirdi ve fıkraya **farklı bir boyut** kattı.

Etkinlikte en çok zorlandığınız bölüm hangisiydi?

Cevap: En çok zorlandığım bölüm, fıkrayı yeniden düzenlerken **Hoca'nın son dersini/mesajını** korumaktı.

Gerekçe: Fıkranın olay örgüsünü ve bakış açısını değiştirirken, Nasreddin Hoca fıkrasının asıl amacı olan **esprili dersi** (kazanın doğurmasına inanıp ölmesine inanmamak) zayıflatmamak

gerekiyordu. Metni yeniden yazarken, hem mizahı hem de fıkranın o meşhur **final cümlesini** doğal bir akışta tutmak biraz zamanımı aldı.

Etkinliğe yeniden katılsaydınız neleri değiştirirdiniz?

Cevap: Etkinliğe yeniden katılsaydım, **farklı bir dönüştürme yönergesini** denerdim.

Gerekçe: Bu sefer nesne bakış açısını kullandım; bir dahaki sefere **"Fıkranın sonunu değiştirerek anlatma"** yönergesini seçerdim. Bu, Hoca'nın mizah anlayışını taklit etmeyi veya fıkranın mesajını tamamen zıt bir sonla vermeyi gerektireceği için daha farklı ve **yaratıcı bir meydan okuma** olurdu. Ayrıca, anlatımımı desteklemek için daha basit **görsel materyaller** (örneğin bir kazan ve tencere maketi) hazırlamaya daha fazla zaman ayırırdım.

3. Anlatalım (Sayfa 55)

a. Haber Başlığı Üzerine Düşünme

Yönerge: Yan tarafta verilen **"AVRASYA MARATONU START VERDİ!"** haber başlığında dikkatinizi çeken nedir? Temada öğrendiklerinizden hareketle cevaplayınız.

Cevap ve Gerekçe:

Bu haber başlığında dikkat çeken nokta, **yabancı bir kelimenin Türkçe karşılığı varken kullanılmasıdır.**

- **Dikkati Çeken:** Başlıktaki **"START VERDİ"** ifadesidir.
- **Temayla Bağlantı (Dilimizin Zenginliği):** Türkçe'de **"başlangıç"**, **"çıkış"** veya **"başladı"** gibi bu yabancı kelimenin yerine kullanılabilecek zengin ve yerleşik karşılıklar bulunmaktadır. Temamız, dilimizin zenginliğini korumayı amaçladığı için, **"AVRASYA MARATONU BAŞLADI!"** gibi bir ifadenin tercih edilmesi dilimizin doğru ve özensiz kullanılması açısından daha uygundur.

b. Haber Başlığı Önerileri

Yönerge: **"AVRASYA MARATONU START VERDİ!"** haber başlığı yerine kullanılabilecek, doğru, anlaşılır ve öz Türkçe kelimelerin yer aldığı bir başlık öneriniz.

Örnek Öneriler:

1. **AVRASYA MARATONU BAŞLADI!**
2. **AVRASYA MARATONU START ALDI!** (Hala "start" kullanılıyor, fakat "başladı" daha iyi)
3. **DEV MARATON KOŞUSU BAŞLANGIÇ ÇİZGİSİNDE!**

(En uygun ve Türkçe'ye en sadık öneri: **AVRASYA MARATONU BAŞLADI!**)

c. RTÜK Çağrı Hattı Rol Canlandırması

Yönerge: Sınıfta iki kişiye ayrılıp, dinlediğiniz metinle (Kaşık) ilgili bir televizyon programını şikayet etmek üzere RTÜK iletişim danışmanı ve şikâyeti oluşturan vatandaş rollerini

canlandırınız.

(Bu bir uygulamalı etkinliktir. Aşağıda, canlandırma sürecinde izlenmesi gereken yönergeler bulunmaktadır.)

İzlenmesi Gereken Yönergeler:

1. **Giriş ve Tanıtım:** Konuşmanızı **uygun ifadelerle başlatıp** (Örn: İyi günler, hoş geldiniz) ardından **kendinizi tanıtınız**. (Örn: Ben RTÜK İletişim Danışmanıyım.)
2. **Bilgi ve Gerekçe:** Şikayetinizi veya cevabınızı oluştururken hangi **bilgi ve gerekçeleri** kullanacağınızı **çözümleyiniz**. (Örn: Şikayet, metinde geçen bir bilginin yanlış aktarılması veya bir kelimenin yanlış kullanımı olabilir.)
3. **Nezaket ve Anlaşılabilirlik:** Yorum ve değerlendirmenizi yansıtan tepkileri **nezaket kuralları çerçevesinde anlaşılır bir dille ifade ediniz**.
4. **Sonlandırma:** Konuşmanızı sonlandırırken **uygun ifadeler kullanınız**. (Örn: Şikayetiniz kaydedilmiştir, iyi günler dileriz.)

Elbette, 55. sayfadaki "**3. Anlatalım - c. RTÜK Çağrı Hattı Rol Canlandırması**" etkinliğini uygulamalı bir senaryo örneği ile canlandıralım.

Bu senaryoda, dinlediğimiz metinle (**Kaşık**) ilgili bir programın, kaşığın yapımında kullanılan "**Şimşir**" kelimesini yanlış telaffuz ettiğini varsayacağız.

3. Anlatalım - c. RTÜK Çağrı Hattı Rol Canlandırması

(Konu: Bir TV programında kaşığın yapıldığı "**Şimşir**" ağacının yanlış telaffuz edilmesi.)

1. Rol: RTÜK İletişim Danışmanı

Giriş ve Tanıtım:

Danışman: "İyi günler, RTÜK İletişim Hattı. Adım **Ayşe Yılmaz**, nasıl yardımcı olabilirim?"

Gerekçeli Cevap:

Danışman: "Anlıyorum efendim. Bir yemek programında, ahşap kaşık yapımında kullanılan '**Şimşir**' ağacının yanlış bir şekilde '**Şinşir**' olarak telaffuz edildiğini belirtiyorsunuz. Dilimizin doğru kullanılması konusundaki hassasiyetiniz için teşekkür ederiz. Kuruluşumuzun yayın ilke ve esaslarına göre, yayınlarda **Türkçenin kurallarına uygun, doğru ve güzel kullanılması** temel bir zorunluluktur. Bu tür yanlış telaffuzlar, dilimizin zenginliğini ve kelime dağarcığımızı zedelemektedir."

Sonuç ve Sonlandırma:

Danışman: "Şikayetiniz, ilgili yayın kuruluşuna gerekli uyarı ve denetimin yapılması için **kayıt altına alınmıştır**. Bu tarz hataların tekrarlanmaması adına program yapımcılarıyla iletişime geçilecektir. Duyarlılığınız için tekrar teşekkür ederiz. İyi günler dileriz."

2. Rol: Şikâyeti Oluşturan Vatandaş

Giriş ve Şikâyet:

Vatandaş: "Merhaba Ayşe Hanım, ben **Mert Kaya**. Bir şikayette bulunmak istiyorum. Az önce izlediğim 'Anadolu Lezzetleri' adlı programda sunucu, geleneksel kaşıkların yapıldığı 'şimşir' ağacını ısrarla 'şinşir' diye telaffuz etti."

Bilgi ve Gerekçe:

Vatandaş: "Bu durum beni rahatsız etti. Biz bu konuda okulda dersler alıyoruz ve **Türk Dil Kurumu (TDK)** kurallarına göre bu kelimenin doğru telaffuzunun '**Şimşir**' olduğunu biliyoruz. Ulusal bir kanalda, özellikle kültürel bir konuyu anlatırken kelimelerin yanlış kullanılması, dilimizi öğrenen gençleri de yanlış yönlendiriyor. Yayınlarda **Türkçenin doğru kullanılması** gerekmiyor mu?"

Sonlandırma:

Vatandaş: "İlgilendiğiniz için teşekkür ederim. Umarım bu konuda gerekli uyarılar yapılır. İyi çalışmalar dilerim."

ç. Konuşma Değerlendirme

Yönerge: Konuşmanızı (RTÜK canlandırmasını) aşağıdaki puan çizelgesini kullanarak değerlendiriniz.

(Bu da bir uygulamalı adımdır. Puanlama (1-5 arası) kendi performansınıza göre yapılır.)

Ölçütler	Puanım (1-5)
Sesimi herkesin duyabileceği şekilde ayarladım.	()
Uygun selamlama, hitap ve sonlandırma ifadeleri kullandım.	()
Konuşmamda nezaket kurallarına uydum.	()
Konuşmamda konuyla ilgili bilgi ve gerekçeleri kullandım.	()
Bölümde öğrendiğim söz varlığını ve kelimeleri kullandım.	()

d. Değerlendirme ve Söz Verme

Yönerge: Aldığınız toplam puanı hesaplayarak aşağıdaki ifadeyi tamamlayınız.

Aldığım toplam puan: **[Topladığınız Puan]**

Toplam puanımı artırmak/korumak için sonraki çalışmalarda **[Geliştirilecek Alan]** gayret edeceğim.

(Örnek Tamamlama: Toplam puanımı artırmak/korumak için sonraki çalışmalarda **jest ve mimiklerimi daha etkili kullanmaya** gayret edeceğim.)